ಡಾ|| ಡಿ. ವಿ. ದೇವರಾಜ್*

ಹೊಯ್ಸಳರ ಕಾಲದ ಎರಡು ಪಂಚಲಿಂಗ ದೇವಾಲಯಗಳು-ಒಂದು ವಿವೇಚನೆ

ಹೊಯ್ಸಳರ ಕಾಲ ಕರ್ನಾಟಕದ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಘಟ್ಟವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಶೈಲಿಯನ್ನು, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಿತು. ಒಂದು ಅಂದಾಜಿನ ಪ್ರಕಾರ, ಹೊಯ್ಸಳರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸು. ೧೭೦ ದೇವಾಲಯಗಳು (ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಂಟು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾದ ಮೈಸೂರು, ಹಾಸನ, ತುಮಕೂರು, ಮಂಡ್ಯ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಧಾರವಾಡ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರದುರ್ಗದಲ್ಲಿ) ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟವು. ಅವುಗಳ ಪೈಕಿ ೮೮ ದೇವಾಲಯಗಳು ಶೈವ ದೇವಾಲಯಗಳೆಂದು ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಶಿವನನ್ನು ಲಿಂಗ ರೂಪದಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುವ ಕ್ರಮ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬಹು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಶಿವನ ಲಿಂಗ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಂಚಲಿಂಗ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದದ್ದು. ಒಂದೇ ಗುಡಿಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗರ್ಭಗೃಹಗಳಲ್ಲಿ ಐದು ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಪಂಚಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಪದ್ಧತಿಯು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಹೊಯ್ಸಳರ ಕಾಲದ ಎರಡು ಪಂಚಲಿಂಗೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆ ಎರಡು ದೇವಾಲಯಗಳೆಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೨೩೭ರಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳರ ದೊರೆ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಂದಿನ ಕೃಷ್ಣರಾಜಪೇಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕಿಕ್ಕೇರಿಗೆ ಮೂರು ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಗೋವಿಂದನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಪಂಚಲಿಂಗೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ, ಮತ್ತು ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಮಗ ಮೂರನೇಯ ನರಸಿಂಹನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೨೬೮ರಲ್ಲಿ, ಸೋಮನಾಥಪುರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಪಂಚಲಿಂಗ ದೇವಾಲಯ.

ಗೋವಿಂದನಹಳ್ಳಿಯ ಪಂಚಲಿಂಗೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ, ಹೇಮಾವತಿ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿದ್ದರೆ, ಸೋಮನಾಥಪುರದ ಪಂಚಲಿಂಗೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ ಕಾವೇರಿ ನದಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಶಿವನು ಲಿಂಗ ಸ್ವರೂಪಿ. ಅವನು ಸಮಸ್ತ ಸೃಷ್ಟಿಯ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಅಥವಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತನಾಗಿರುವ ಪಂಚಭೂತಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವುಗಳಾವುವೆಂದರೆ ಪೃಥ್ವಿ, ಅಪ್, ತೇಜಸ್, ವಾಯು ಮತ್ತು ಆಕಾಶ. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಶಿವನು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಪೃಥ್ವಿಲಿಂಗ–ಅಪ್ ಲಿಂಗ–ತೇಜೋಲಿಂಗ–ವಾಯುಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಆಕಾಶಲಿಂಗ ಎಂಬ ಐದು ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಪಂಚಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಆಧಾರ. ಹೊಯ್ಸಳರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯ

* ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಪ್ರಾಚ್ಯವಸ್ತು ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ, ಅರಮನೆ ಆವರಣ, ಮೈಸೂರು-೫೭೦ ೦೦೧

ವಾಗಿದ್ದ ಶೈವ ಪಂಥ ಶಿವನನ್ನು ಪಂಚಲಿಂಗಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಆರಾಧಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಪಂಚಲಿಂಗೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಚೋದನೆ ನೀಡಿತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಿದ ಎರಡು ಪಂಚಲಿಂಗೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಗೋವಿಂದನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪಂಚಲಿಂಗ ದೇವಾಲಯವು ಹೊಯ್ಸಳ ಶೈಲಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದ್ದು, ಈ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಐದು ಗರ್ಭಗೃಹಗಳಿವೆ. ಸೋಮನಾಥಪುರದ ಪಂಚಲಿಂಗ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಹೊಯ್ಸಳ ಶೈಲಿಯ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಪಂಚಕೂಟ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಇದೊಂದೇ ಉದಾಹರಣೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಸೋಮನಾಥಪುರದ ಪಂಚಲಿಂಗದೇವಾಲಯದಂತೆ, ಗೋವಿಂದನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲೂ ಗರ್ಭಗೃಹಗಳು ಸಮಾನವಾದ ಆಕಾರಗಳಲ್ಲಿದ್ದು—(೭'೬'' × ೬'೬'') ಅವುಗಳು ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿವೆ. (ನವರಂಗಗಳ ಆಕೃತಿ ೧೮' × ೧೮') ಇವೆಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸೋಮನಾಥ, ಪುರದ ಪಂಚಲಿಂಗ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲೂ ನೋಡಬಹುದು. "ಮಲ್ಲಿತಮ್ಮ" ಎಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದನಹಳ್ಳಿಯ ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತೆಂದು ಆ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಲಘು ಶಾಸನದ ಆಧಾರದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ನುಗ್ಗೇಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಸೋಮನಾಥ ಪುರದ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕ ಶಿಲ್ಪಗಳು ಮಲ್ಲಿತಮ್ಮನಿಂದ ೧೨೪೮ ಮತ್ತು ೧೨೬೮ರಲ್ಲಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಗೋವಿಂದನಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಸೋಮನಾಥಪುರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪಂಚಲಿಂಗದೇವಾಲಯಗಳ ನಡುವೆ ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಿರುವ ಸ್ಥೂಲವಾದ ಹೋಲಿಕೆಗಳು ಇದ್ದರೂ ಸಹ, ಅವುಗಳ ನಡುವೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಗೋವಿಂದನಹಳ್ಳಿಯ ದೇವಾಲಯದ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾದ ಅನೇಕ ಶಿಲ್ಪಗಳು ಕಂಡು ಬಂದರೆ, ಸೋಮನಾಥಪುರದ ದೇವಾಲಯದ ಗೋಡೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಶಿಲ್ಪರಹಿತವಾಗಿದೆ.

ಗೋವಿಂದನಹಳ್ಳಿಯ ಪಂಚಲಿಂಗದೇವಾಲಯದ ಗೋಡೆ ಶಿಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳರ ಕಾಲದ ಜನಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಮತ್ತು ಸಹ ಬಾಳ್ವೆಯ ತತ್ವಗಳು ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಇದು ಶಿವನ ದೇವಾಲಯವಾಗಿದ್ದರೂ, ಆದರ ಹೊರ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ೨೧ ವಿವಿಧ ಅವತಾರಗಳು ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಮೂರು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕೆತ್ತನೆ ಇಲ್ಲದೆ ಸರಳವಾಗಿದೆ. ಸುಖಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಲಕ್ಷ್ಮಿನಾರಾಯಣ, ಒಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನೃತ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪಾರ್ವತಿ, ಮತ್ತೊಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ವೇಣುಗೋಪಾಲ, ಅದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಮಹಿಷಾಸುರ ಮರ್ದಿನಿ ಮತ್ತು ಶಾರದೆಯ ವಿಗ್ರಹಗಳಿವೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಐರಾವತದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುವ ಇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಶಚಿಯರು ಪಾರಿಜಾತವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ಸತ್ಯಭಾಮ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಿರುವ ಗರುಡ ವಾಮನನಿಗೆ ದಾನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಬಲಿ, ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ, ಕಾಳಿಂಗ ಮರ್ದನ, ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿರುವ ನರಸಿಂಹ, ಸ್ತ್ರೀ ಮತ್ತು ಪುರುಷ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೊಡನೆ ನಿಂತಿರುವ ಪ್ರಹ್ಲಾದ, ಕೈಮುಗಿದು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿರುವ ಗರುಡ, ನಾರದ, ರಾಮ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮಣರು-ಅವರ ಸುತ್ತ ಹನುಮಂತನೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಅನೇಕ ಭಕ್ತರ ಚಿತ್ರಗಳು ಹರಿಹರ, ಮತ್ಸ್ಯ ಭೇದವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅರ್ಜುನ, ಮಹಿಷಾಸುರ ಮರ್ದಿನಿ, ಕೇಶವ, ಅಶ್ವಾರೂಢನಾದ ಕಲ್ಕಿ ಮತ್ತು ಕುಳಿತಭಂಗಿಯಲ್ಲಿರುವ ಬುದ್ಧನ ಸಮೇತನಾಗಿರುವ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಹತ್ತು ಅವತಾರಗಳ ಶಿಲ್ಪಗಳು. ಪರಿವಾರ ದೇವತೆಗಳಾದ ತಾಂಡವೇಶ್ವರ, ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ, ಗಣಪತಿ, ಭೈರವ, ದುರ್ಗ, ಕೈಲಾಸವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿರುವ ರಾವಣ, ನೃತ್ಯ ಸರಸ್ವತಿ, ನೃತ್ಯಗಣಪತಿ, ನಂದಿ, ಸಪ್ತಮಾತೃಕೆಯರ ಶಿಲ್ಪಗಳು ಅಲಂಕರಿಸಿವೆ. ಬಾಗಿಲವಾಡಗಳಲ್ಲಿ ಶೈವ ದ್ವಾರಪಾಲಕರ ಶಿಲ್ಪಗಳೂ ಕಾಣಸಿಗುತ್ತವೆ. ಸೋಮನಾಥಪುರದ ಪಂಚಲಿಂಗ

ದೇವಾಲಯದ ನವರಂಗದ ಮೇಲ್ಚಾವಣಿಯನ್ನು ತಾವರೆ ಮೊಗ್ಗಿನಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿರುವಂತೆ ಇಲ್ಲೂ ಸಹ ಅಲಂಕರಿಸ ಲಾಗಿದೆ. ಶಿಲ್ಪದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇಷ್ಟೊಂದು ವೈವಿಧ್ಯ ಮಯವಾದ ವಿಗ್ರಹಗಳು ಗೋವಿಂದನಹಳ್ಳಿಯ ಪಂಚಲಿಂಗೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ಸೋಮನಾಥ ಪುರದ ಪಂಚಲಿಂಗದೇವಾಲಯ ಯಾವ ಶಿಲ್ಪವೂ ಇಲ್ಲ.

ಗೋವಿಂದನಹಳ್ಳಿಯ ದೇವಾಲಯದೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ, ಸೋಮನಾಥಪುರದ ಪಂಚಲಿಂಗ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ಸರಳ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಶಿಲ್ಪವನ್ನೂ ಕೆತ್ತದೆ ಬಿಟ್ಟಿರಲು ಕಾರಣವೇನು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಡುತ್ತದೆ. ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುವು ದಾದರೆ, ಎರಡೂ ದೇವಾಲಯಗಳ ನಡುವೆ ಕಾಲದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಷ್ಟೊಂದು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ. ಸೋಮನಾಥ ಪುರದ ಪಂಚಲಿಂಗ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಲು ಬೇಕಾಗುವ ಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಲಭ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಗೋವಿಂದನಹಳ್ಳಿಯಿಂದಲೇ ಅವು ದೊರಕುವ ಸಂಭವವಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ, ಸೋಮನಾಥ ಪುರದ ಪಂಚಲಿಂಗದೇವಾಲಯವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸದೇ ಬಿಟ್ಟಿರುವುದು ಸಹಜವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಾರಣವನ್ನು ಊಹಿಸ ಬಹುದು. ಸೋಮನಾಥಪುರದ ಪಂಚಲಿಂಗ ದೇವಾಲಯದ ಬಳಿ ಕೇಶವ ದೇವಾಲಯವಿದೆ. ಅದನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಕಟ್ಟಲಾಯಿತು. ಇದಲ್ಲದೆ, ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅನೇಕ ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವನ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಲಾಗಿದೆ. ಕೇಶವ ಎಂಬುದು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಒಂದು ರೂಪ. ಆದುದರಿಂದ ಕೇಶವ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಸ್ಥಪತಿಗಳು ಅದರ ಬಳಿಯಲ್ಲೇ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಪಂಚಲಿಂಗ ದೇವಾಲಯದ ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳನ್ನು, ಭಂಗಿಗಳನ್ನು, ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಐತಿಹ್ಯ ಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದು ಅನವಶ್ಯಕವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೀರ ಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ, ಪಂಚಲಿಂಗ ಗುಡಿಯನ್ನು ಸರಳವಾಗಿಯೇ ಇಟ್ಟು, ಆ ಮೂಲಕ ಕಲೆಯ ವೈಭವ ಒಂದು ಕಡೆ ಮತ್ತು ಕಲೆಯ ಸರಳತೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ–ಇವೆರಡರ ನಡುವಣ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸು ವುದೇ ಸ್ಥಪತಿಗಳ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದ್ದಿತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸುವವರಿಗೆ ಇದರಿಂದ ಎರಡು ರೀತಿಯ ಕಲಾತ್ಮಕ ದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಅನುಭವ ಗಳು ಉಂಟಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದ್ದಿತು.

ಹಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದನಹಳ್ಳಿಯ ಪಂಚ ಲಿಂಗ ದೇವಾಲಯವನ್ನು, ಅಂದರೆ ಅದರ ಹೊರಗೋಡೆ ಯನ್ನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಐತಿಹ್ಯಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವೇನಿತ್ತು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ.

ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಿಷ್ಟೆ. ಗೋವಿಂದನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವಾಗ, ನಿರ್ಮಾಪಕರು ಮತ್ತು ಸ್ಥಪತಿಗಳು ಸ್ಥಳೀಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವುಗಳನ್ನು ಕಲಾತ್ಮಕ ಸಂಪ್ರದಾಯದೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿದರು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇದಲ್ಲದೆ, ಅವರು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶೈವ ಪಂಥಕ್ಕೆ ಪರಿಚಯವಿದ್ದ ಪಂಚಾಯತನ ಮಾದರಿಯನ್ನು ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿ ಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪ್ರಕಾರ, ಶಿವ, ವಿಷ್ಣು, ಸೂರ್ಯ, ಗಣೇಶ ಮತ್ತು ದುರ್ಗಪೂಜಾರ್ಹರು ಮತ್ತು ದೇವರುಗಳು, ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು, ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡರು.

ಪ್ರಾಯಶಃ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನೇ ನಾವು ಗೋವಿಂದನಹಳ್ಳಿಯ ಪಂಚಲಿಂಗೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ಹೊಯ್ಸಳರ ಕಾಲದ ಈ ಎರಡು ಪಂಚಲಿಂಗೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಗಳು ಎರಡು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಅಂದಂದಿನ ಬದುಕಿನ ಸಾಮರಸ್ಯ ಸಹಬಾಳ್ವೆ ಮತ್ತು ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಕಲಾಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟಿಸು ತ್ತವೆ.